

ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

Навчально-науковий інститут психології та соціальних наук

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

СХВАЛЕНО на засіданні кафедри
психології

Директор Навчально-наукового інституту
психології та соціальних наук

Протокол № 1 від «29» серпня 2024 р.

Яна РАСВСЬКА

Завідувач кафедри Яна РАСВСЬКА
(підпис)

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СУЧАСНІ ДОСЛІДНИЦЬКІ ПРОГРАМИ В ТЕОРЕТИЧНІЙ ТА ПРИКЛАДНІЙ
ПСИХОЛОГІЇ»**

Галузь знань:	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність:	053 Психологія
Рівень вищої освіти:	третій (освітньо-науковий) рівень
Освітня кваліфікація:	доктор філософії з психології
Освітньо-наукова програма:	Психологія

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Сучасні дослідницькі програми в теоретичній та прикладній психології
Шифр і назва спеціальності	053 Психологія
Освітньо-наукова програма	Психологія (підготовка докторів філософії)
Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	вибіркова (ВКЗ, дисципліна вільного вибору здобувача)
Кількість кредитів і годин	3 кредити ЄКТС / 90 годин. Лекції: 24 години; практичні (семінарські) заняття: 12 годин; самостійна робота: 54 години.
Термін вивчення дисципліни	2 курс, III семестр
Мова викладання	українська (з опрацюванням англomовних першоджерел)
Вид підсумкового контролю	залік
Сторінка дисципліни на сайті	https://maup.com.ua/ua/pro-akademiyu/instituti/imvsn/kafedra-psihologi/disciplini-vilnogo-viboru.html

Структура курсу

Анотація курсу. Навчальна дисципліна «Сучасні дослідницькі програми в теоретичній та прикладній психології» належить до вибірових освітніх компонентів (ВКЗ) освітньо-наукової програми «Психологія» підготовки докторів філософії за спеціальністю 053 «Психологія» і вивчається у III семестрі другого року навчання. Курс відповідає на питання, від якого залежить наукова вага дисертації: у якому дослідницькому полі вона розташована і з ким насправді веде розмову. Здобувачі опановують поняття дослідницької програми як робочої одиниці сучасної науки, вчать картографувати дослідницьке поле за власною темою – виявляти активні програми, їхні дослідницькі команди, провідні журнали та ключові суперечки, – а також реконструювати структуру програми: її тверде ядро, типові питання, методичний репертуар і емпіричну базу. Оглядово розглядаються провідні програми фундаментальної психології (когнітивні науки й обчислювальне моделювання, нейронаукові підходи, еволюційна психологія, теорія прогнозувального мозку) та прикладні програми (лонгітюдні дослідження розвитку, мережеві моделі психопатології, дослідження механізмів змін у психотерапії, великі багатолабораторні колаборації, крос-культурні порівняння). Завершує курс питання прогресу: за якими критеріями одна програма витісняє іншу, чим зумовлена «теоретична криза» в психології та як здобувачеві сформувати власну дослідницьку програму на найближчі роки.

Розмежування із суміжними освітніми компонентами. Дисципліна не дублює обов'язковий компонент ОК8 «Сучасні наукові парадигми дослідження особистості», предметом якого є парадигми вивчення особистості, і вибірову дисципліну ВК2 «Епістемологія психологічного знання», яка розглядає філософські засади й критерії обґрунтованості знання. Предметом цієї дисципліни є актуальний стан дослідницького поля психології: які програми діють сьогодні, які питання вони ставлять, якими методами послуговуються та як здобувачеві визначити своє місце серед них.

Предмет вивчення навчальної дисципліни: сучасні дослідницькі програми теоретичної та прикладної психології, їхня структура, методичний репертуар, емпірична база та динаміка розвитку; способи картографування дослідницького поля й позиціонування власного дослідження в ньому.

Мета курсу: сформувати у здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти здатність орієнтуватися в сучасному дослідницькому полі психології, критично аналізувати та порівнювати провідні дослідницькі програми, обґрунтовано позиціювати власне дисертаційне дослідження щодо них і проєктувати власну дослідницьку програму.

Завдання навчальної дисципліни:

1. розкрити поняття дослідницької програми та її співвідношення з парадигмою, теорією й науковою школою; схарактеризувати структуру програми;
2. розкрити співвідношення теоретичної та прикладної психології, моделі зв'язку між ними та поняття дослідження, орієнтованого на використання;
3. сформувати вміння картографувати дослідницьке поле: здійснювати систематичний пошук, працювати з оглядовими джерелами, аналізувати мережі цитування, виявляти провідні команди й видання;
4. ознайомити з провідними програмами фундаментальної психології та їхнім методичним репертуаром;
5. ознайомити з прикладними дослідницькими програмами у сферах розвитку, клінічної, соціальної та організаційної психології;
6. сформувати вміння реконструювати дослідницьку програму за її публікаціями: виокремлювати тверде ядро, допоміжні гіпотези, типові дизайни й емпіричну базу;
7. сформувати вміння критично порівнювати конкурентні програми за критеріями прогресивності та пояснювальної сили;
8. розвинути здатність позиціювати власне дослідження в дослідницькому полі та проєктувати власну дослідницьку програму на середньострокову перспективу.

Пререквізити навчальної дисципліни: «Філософія науки» (ОК2); «Методологія і логіка наукового дослідження» (ОК3); «Методологія і методи наукових психологічних досліджень» (ОК4); «Цифрові інструменти та відкрита наука в психологічних дослідженнях» (ОК5); «Якісні та змішані методи в психологічних дослідженнях» (ОК7); володіння англійською мовою на рівні, достатньому для опрацювання наукових статей.

Постреквізити навчальної дисципліни: «Методика викладання психології та інноваційні технології навчання у вищій школі» (ОК10); «Право інтелектуальної власності та академічна доброчесність у науковій діяльності» (ОК11); вибіркові дисципліни ВК5, ВК6; підготовка теоретичного розділу дисертації, обґрунтування наукової новизни та перспектив подальших досліджень; публічний захист дисертації. Паралельно вивчаються «Сучасні наукові парадигми дослідження особистості» (ОК8) і «Психометрія та статистичний аналіз даних у психологічних дослідженнях» (ОК9).

Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність (ІК)	ІК. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати значущі комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері психології, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК2. Здатність працювати в міжнародному контексті. ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	СК1. Здатність виокремлювати, систематизувати та прогнозувати актуальні психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження. СК2. Здатність планувати та виконувати оригінальні дослідження,

	досягати наукових результатів, які створюють нові знання у психології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках, та забезпечувати якість виконуваних досліджень. СК7. Уміння толерувати невизначеність і доводити унікальність власного наукового пошуку в умовах інформаційного / цифрового суспільства.
Програмні результати навчання (РН)	РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання щодо обраної для дослідження проблеми у сфері психології / на межі предметних галузей, а також дослідницькі уміння, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з психології. РН2. Розуміти загальні принципи та методи психології, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері психології та у викладацькій практиці. РН3. Виокремлювати, систематизувати, розв'язувати, критично осмислювати та прогнозувати значущі психологічні проблеми, формувати і перевіряти гіпотези, визначати чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження. РН6. Критично і системно оцінювати результати власної науково-дослідної роботи і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми, визначати перспективи подальших наукових розвідок.

Зміст навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Лекції, год.	Практичні (семін.), год.	Самост. робота, год.
Змістовий модуль 1. Дослідницька програма та картографування поля				
Тема 1	Дослідницька програма як одиниця організації наукового знання: співвідношення з парадигмою, теорією, науковою школою. Структура програми.	3	1	7
Тема 2	Теоретична і прикладна психологія: моделі зв'язку, трансляційні дослідження, дослідження, орієнтоване на використання.	3	2	7
Тема 3	Картографування дослідницького поля: систематичний пошук, оглядові джерела, аналіз мереж цитування, провідні команди, товариства та видання.	3	2	7
Тема 4	Провідні програми фундаментальної психології: когнітивні науки й обчислювальне моделювання, нейронаукові підходи, еволюційна психологія, теорія прогнозувального мозку.	3	1	7
<i>Модульна контрольна робота 1</i>				
Змістовий модуль 2. Прикладні дослідницькі програми, конкуренція та прогрес				

№ теми	Назва теми	Лекції, год.	Практичні (семін.), год.	Самост. робота, год.
Тема 5	Програми дослідження розвитку та індивідуальних відмінностей: лонгітюдні когорти, лайфспан-підхід, сучасні програми психології особистості.	3	2	7
Тема 6	Клініко-психологічні та інтервенційні програми: мережеві моделі психопатології, дослідження механізмів змін, персоналізовані інтервенції.	3	2	7
Тема 7	Соціальні, організаційні та культурні програми: великі колаборації, багатолабораторні дослідження, крос-культурні порівняння, цифрові дані.	3	1	6
Тема 8	Конкуренція та прогрес програм: критерії прогресивності, теоретична криза й формальні теорії, інтеграція. Проектування власної програми.	3	1	6
Модульна контрольна робота 2				
Разом:		24	12	54

Форма підсумкового контролю – залік.

Методи навчання: проблемна та оглядова лекція, лекція-панорама з розбором конкретних дослідницьких програм; семінар-дискусія та науковий колоквиум; аналітичне читання програмних статей і оглядів із реконструкцією позиції авторів; практикум із систематичного пошуку та картування літератури; аналіз мереж цитування й співавторства; порівняльний аналіз конкурентних програм; журнальний клуб (розбір свіжої публікації); дебати «програма проти програми»; проєктно-дослідницький метод (карта поля та проєкт власної програми); взаємне рецензування; рефлексивні методи.

Методи оцінювання: усний контроль (опитування, доповідь, участь у дискусії та дебатах, презентація карти поля); письмовий контроль (реконструкція програми, карта дослідницького поля, порівняльний аналіз, аналітичний огляд, рецензія); практичний контроль (стратегія пошуку, побудова карти цитувань); тестовий контроль (модульні контрольні роботи); захист індивідуального дослідницького портфоліо; самоконтроль, взаємооцінювання та рефлексивний самозвіт.

Технічне обладнання та / або програмне забезпечення

Для якісного викладання та опанування курсу використовуються: навчальні аудиторії та комп'ютерний клас, обладнані мультимедійним проєктором і персональними комп'ютерами; доступ до мережі Інтернет; наукова бібліотека Академії та передплатений доступ до наукометричних баз (Scopus, Web of Science). Використовуються офіційний сайт МАУП (<http://maup.com.ua>), система дистанційного навчання Академії, онлайн-платформи для відеокommунікації, бази наукових публікацій (APA PsycNet, PubMed, Annual Reviews), репозитарії препринтів і матеріалів досліджень (OSF, PsyArXiv), інструменти візуалізації мереж цитування та бібліометричного картування, референс-менеджери (Zotero, Mendeley) та інструменти спільної роботи над документами.

Форми і методи контролю

Контроль успішності здобувачів освіти поділяється на **поточний** і **підсумковий (семестровий)**. Окремим накопичувальним видом контролю є захист індивідуального дослідницького портфоліо.

Поточний контроль здійснюється під час практичних (семінарських) занять і має на меті систематичну перевірку засвоєння теоретичного матеріалу та сформованості вмінь реконструювати дослідницькі програми, здійснювати систематичний пошук, порівнювати конкурентні підходи та позиціювати власне дослідження. Формами поточного контролю є:

успіх опитування; участь у дискусії, колоквіумі та дебатах; аналітичне читання програмних публікацій; підготовка реконструкцій і порівняльних таблиць; презентація карти поля; взаємне рецензування; виконання завдань для самостійної роботи. З огляду на переважання лекційних годин значну частину поточного контролю винесено на перевірку результатів самостійної роботи.

Методи поточного контролю: усний контроль (опитування, бесіда, доповідь, дебати); письмовий контроль (реконструкція, карта поля, порівняльний аналіз, рецензія); практичний контроль (пошукова стратегія, бібліометричне картування); тестовий контроль; спостереження; проблемні ситуації.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться у формі **заліку**. Залік виставляється за результатами накопичення рейтингових балів упродовж семестру без проведення окремого підсумкового заходу за умови виконання всіх обов'язкових видів робіт і набуття не менше ніж 60 балів зі 100. Здобувачі, які набрали 35–59 балів, складають залік у терміни, визначені нормативними документами Академії, після доопрацювання невиконаних видів робіт.

Система оцінювання та вимоги

Система оцінювання ґрунтується на принципах об'єктивності, прозорості, гнучкості та високої диференціації. Оцінювання результатів навчання здійснюється за модульно-рейтинговою системою із застосуванням 100-бальної шкали. Максимальна кількість балів, яку може накопичити здобувач за всі види навчальної роботи з дисципліни, становить 100.

Таблиця розподілу балів, які отримують здобувачі

Вид навчальної роботи	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Разом
Робота на практичних (семінарських) заняттях і самостійна робота	20	20	40
Модульна контрольна робота	15	15	30
Індивідуальне дослідницьке портфоліо	15	15	30
Разом	50	50	100

Поточний контроль оцінюється в межах до 40 балів (робота на заняттях і самостійна робота); модульні контрольні роботи – до 30 балів (дві МКР по 15 балів кожна); індивідуальне дослідницьке портфоліо – до 30 балів (два етапи по 15 балів). Мінімальна сума балів, за якої дисципліна вважається зарахованою, становить 60.

Критерії оцінювання роботи на практичних (семінарських) заняттях. Оцінюються: обізнаність із сучасним станом дослідницького поля; коректність реконструкції дослідницької програми за її публікаціями; прозорість і відтворюваність пошукової стратегії; здатність розрізнити емпіричні результати та теоретичні узагальнення; аргументованість порівняння конкурентних програм; опора на першоджерела, а не на перекази; конструктивність участі в дискусії та взаємному рецензуванні; дотримання академічної доброчесності.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи. Модульна контрольна робота виконується у письмовій (тестовій) формі та оцінюється до 15 балів. Оцінювання (частка правильно виконаних завдань): «відмінно» – понад 90 %; «дуже добре» – 82-89 %; «добре» – 75-81 %; «задовільно» – 68-74 %; «достатньо» – 60-67 %; «незадовільно» – менше 60 %. Відсутність роботи – 0 балів.

Критерії оцінювання індивідуального дослідницького портфоліо (30 балів). Портфоліо виконується на матеріалі теми власного дисертаційного дослідження у два етапи.

Етап 1 (до 15 балів, змістовий модуль 1) – карта дослідницького поля: документована стратегія пошуку (бази, запити, часові межі, критерії відбору); виявлення трьох–п'яти активних дослідницьких програм за темою дослідження; реконструкція кожної з них (тверде

ядро, типові питання, методичний репертуар, емпірична база, провідні команди й видання); візуальна карта поля з позначенням зв'язків і суперечок між програмами. Критерії: прозорість і відтворюваність пошукової стратегії (до 5); коректність реконструкції програм (до 5); якість карти поля та опора на першоджерела (до 5).

Етап 2 (до 15 балів, змістовий модуль 2) – позиціонування та проєкт власної програми: розгорнуте порівняння двох конкурентних програм за критеріями пояснювальної сили, емпіричної підтримки та прогресивності; обґрунтоване позиціонування власного дисертаційного дослідження щодо виявлених програм із зазначенням того, до якої розмови воно долучається; проєкт власної дослідницької програми на середньострокову перспективу (ядро, серія дослідницьких питань, орієнтовні дизайни, потенційні партнери, цільові видання); публічний захист. Критерії: аргументованість порівняння програм (до 5); обґрунтованість позиціонування власного дослідження (до 5); реалістичність і зв'язність проєкту власної програми та якість захисту (до 5).

Зведена шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (для екзамену)	Для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	дуже добре	зараховано
75-81	C	добре	зараховано
68-74	D	задовільно	зараховано
60-67	E	достатньо	зараховано
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Політика щодо академічної доброчесності. Викладання дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності відповідно до Закону України «Про освіту» та нормативних документів Академії (<https://maup.com.ua/ua/navchannya-u-maup/akademichna-dobrochesnist.html>). Аналітичні матеріали портфоліо мають бути оригінальними, супроводжуватися коректними покликаннями на першоджерела й перевіркою на текстові збіги. Порушеннями академічної доброчесності вважаються академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

Політика роботи з науковими джерелами. Реконструкція дослідницької програми здійснюється за першоджерелами: покликання на працю, з якою здобувач не працював безпосередньо, а знає з переказу, є некоректним і потребує зазначення посередника. Огляди й метааналізи використовуються як орієнтир для пошуку, а не як заміна читання оригінальних робіт. Пошукова стратегія (бази, запити, часові межі, критерії відбору й вилучення) документується та подається разом із результатами, щоб інша особа могла її відтворити. Твердження про «переважання» чи «загальновизнаність» певного підходу мають підтверджуватися доказами, а не риторикою.

Політика наукового плюралізму. Курс подає дослідницькі програми як конкурентні пізнавальні стратегії, жодна з яких не має апріорної переваги. Здобувач має право працювати в межах будь-якої обґрунтованої програми; оцінюється не належність до «правильної» традиції, а якість аргументації, обізнаність із контраргументами та чесність у поданні конкурентних

позицій. Критика програми ведеться щодо її положень і доказової бази, а не щодо осіб чи наукових шкіл.

Політика щодо відвідування, дедлайнів і перескладання. Відвідування занять є обов'язковим; пропущені заняття відпрацьовуються у визначений викладачем спосіб. З огляду на переважання лекційних годин обов'язковими для зарахування є виконання аналітичних завдань самостійної роботи, участь у журнальному клубі та публічний захист портфоліо. Етапи портфоліо виконуються у встановлені терміни; роботи, подані з порушенням дедлайну без поважних причин, можуть оцінюватися зі зниженням балів. Перескладання здійснюється у порядку, визначеному нормативними документами Академії.

Політика щодо оскарження. Здобувач має право на вмотивоване оскарження результатів оцінювання у порядку, визначеному нормативними документами Академії, звернувшись до викладача, завідувача кафедри або гаранта освітньо-наукової програми.

Політика використання цифрових інструментів та інструментів штучного інтелекту. Використання наукометричних баз, інструментів бібліометричного картування, референс-менеджерів і генеративного штучного інтелекту допускається як допоміжний засіб пошуку, систематизації та мовного редагування за умови прозорого декларування й критичної перевірки результатів. Неприпустимими є генерування оглядів літератури, описів дослідницьких програм і покликань: існування, авторство та зміст кожного джерела перевіряються здобувачем безпосередньо. Викладач має право попросити подати повний текст будь-якого джерела, зазначеного в портфоліо.

Політика сталого розвитку. Викладання дисципліни узгоджується із Цілями сталого розвитку ООН, насамперед із Ціллю 3 «Міцне здоров'я та благополуччя», Ціллю 4 «Якісна освіта», Ціллю 10 «Зменшення нерівності» (представленість різних наукових традицій і подолання обмеженості вибірок у психологічних дослідженнях) і Ціллю 17 «Партнерство заради стійкого розвитку» (міжнародні дослідницькі колаборації).

Методичне забезпечення навчальної дисципліни

Навчально-методичне забезпечення дисципліни включає: силабус дисципліни; конспект (тексти) лекцій; методичні рекомендації до практичних (семінарських) занять; методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів; методичні рекомендації до індивідуального дослідницького портфоліо; хрестоматію програмних статей і оглядів із питаннями для аналітичного читання; шаблони реконструкції дослідницької програми, пошукової стратегії та порівняльної таблиці; покрокові інструкції з роботи в наукометричних базах і побудови карт цитування; перелік провідних міжнародних і вітчизняних видань та наукових товариств за напрямками; банк завдань для модульних контрольних робіт; перелік питань до заліку (додаток 1).

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Роменець В. А., Маноха І. П. Історія психології ХХ століття : навчальний посібник. 3-тє вид. Київ : Либідь, 2017. 1054 с.
2. Максименко С. Д. Генеза здійснення особистості : монографія. Київ : КММ, 2006. 240 с.
3. Lakatos I. The Methodology of Scientific Research Programmes: Philosophical Papers. Vol. 1. Cambridge : Cambridge University Press, 1978. 250 p.
4. Stokes D. E. Pasteur's Quadrant: Basic Science and Technological Innovation. Washington, DC : Brookings Institution Press, 1997. 180 p.
5. Oberauer K., Lewandowsky S. Addressing the theory crisis in psychology. Psychonomic Bulletin & Review. 2019. Vol. 26, № 5. P. 1596-1618.
6. Borsboom D., Cramer A. O. J. Network analysis: An integrative approach to the structure of psychopathology. Annual Review of Clinical Psychology. 2013. Vol. 9. P. 91-121.
7. Kazdin A. E. Mediators and mechanisms of change in psychotherapy research. Annual Review of Clinical Psychology. 2007. Vol. 3. P. 1-27.
8. Henrich J., Heine S. J., Norenzayan A. The weirdest people in the world? Behavioral and Brain Sciences. 2010. Vol. 33, Iss. 2-3. P. 61-83.

Додаткова література

1. Kuhn T. S. The Structure of Scientific Revolutions. 4th ed. Chicago : University of Chicago Press, 2012. 264 p.
2. Meehl P. E. Theoretical risks and tabular asterisks: Sir Karl, Sir Ronald, and the slow progress of soft psychology. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 1978. Vol. 46, № 4. P. 806-834.
3. Clark A. Whatever next? Predictive brains, situated agents, and the future of cognitive science. *Behavioral and Brain Sciences*. 2013. Vol. 36, № 3. P. 181–204.
4. Friston K. The free-energy principle: a unified brain theory? *Nature Reviews Neuroscience*. 2010. Vol. 11, № 2. P. 127-138.
5. Insel T., Cuthbert B., Garvey M. et al. Research Domain Criteria (RDoC): Toward a new classification framework for research on mental disorders. *American Journal of Psychiatry*. 2010. Vol. 167, № 7. P. 748-751.
6. Baltes P. B. Theoretical propositions of life-span developmental psychology: On the dynamics between growth and decline. *Developmental Psychology*. 1987. Vol. 23, № 5. P. 611-626.
7. Roberts B. W., Yoon H. J. Personality psychology. *Annual Review of Psychology*. 2022. Vol. 73. P. 489-516.
8. Moshontz H., Campbell L., Ebersole C. R. et al. The Psychological Science Accelerator: Advancing psychology through a distributed collaborative network. *Advances in Methods and Practices in Psychological Science*. 2018. Vol. 1, № 4. P. 501-515.
9. Guest O., Martin A. E. How computational modeling can force theory building in psychological science. *Perspectives on Psychological Science*. 2021. Vol. 16, № 4. P. 789-802.
10. Чепелева Н. В. (ред.) Самопроекування особистості у дискурсивному просторі : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2016. 232 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт МАУП. URL: <http://maup.com.ua>
2. APA PsycNet. URL: <https://psycnet.apa.org>
3. Annual Reviews – оглядові видання за напрямками психології. URL: <https://www.annualreviews.org>
4. PubMed. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov>
5. PsyArXiv – репозитарій препринтів із психології. URL: <https://psyarxiv.com>
6. Open Science Framework (OSF). URL: <https://osf.io>
7. Psychological Science Accelerator – міжнародна дослідницька мережа. URL: <https://psysciacc.org>
8. Research Domain Criteria (RDoC), NIMH. URL: <https://www.nimh.nih.gov/research/research-funded-by-nimh/rdoc>
9. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua>
10. Google Scholar. URL: <https://scholar.google.com>

ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

Навчально-науковий інститут психології та соціальних наук

Кафедра психології

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СУЧАСНІ ДОСЛІДНИЦЬКІ ПРОГРАМИ В ТЕОРЕТИЧНІЙ ТА ПРИКЛАДНІЙ
ПСИХОЛОГІЇ»**

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти. Спеціальність 053 Психологія. ОНП «Психологія». Вибіркова дисципліна (ВКЗ), 3 кредити ЄКТС / 90 год, III семестр, підсумковий контроль – залік.

1. Методичні рекомендації до практичних (семінарських) занять

Практичні (семінарські) заняття (12 год.) мають характер аналітичного практикуму та журнального клубу. Вони спрямовані на відпрацювання вмінь реконструювати дослідницьку програму за її публікаціями, здійснювати систематичний пошук і картувати дослідницьке поле, порівнювати конкурентні програми та позиціювати щодо них власне дослідження. Провідними формами роботи є семінар-дискусія, науковий колоквіум, аналітичне читання програмних статей, практикум у наукометричних базах, дебати «програма проти програми» та взаємне рецензування.

Порядок підготовки до заняття: опрацювати конспект лекції та обов'язкові статті; виписати ключові положення, дизайни та результати; підготувати запитання до тексту; виконати пошукове або аналітичне завдання; співвіднести матеріал теми з власною дисертаційною темою.

Наскрізний принцип курсу: кожна тема завершується питанням «де в цьому полі розташоване моє дослідження», тож упродовж семестру поетапно формується карта дослідницького поля та обґрунтоване позиціонування власної роботи.

Критерії оцінювання роботи на занятті: обізнаність зі станом поля; коректність реконструкції програми; прозорість пошукової стратегії; здатність розрізняти емпіричні результати й теоретичні узагальнення; аргументованість порівнянь; опора на періоджерела; конструктивність участі в дискусії та рецензуванні. Робота на заняттях разом із самостійною роботою оцінюється в межах до 40 балів за семестр.

Семінар 1 (Тема 1, 1 год.). Дослідницька програма як одиниця аналізу

Питання для обговорення:

1. Дослідницька програма, парадигма, теорія, наукова школа: співвідношення понять.
2. Структура програми: тверде ядро, захисний пояс, позитивна та негативна евристика.
3. Методичний репертуар програми та її емпірична база.
4. Як відрізнити активну програму від традиції, що згасає.

Практичні завдання:

1. Реконструювати обрану дослідницьку програму за трьома її публікаціями за наданим шаблоном.
2. Визначити тверде ядро програми та навести приклад допоміжної гіпотези із захисного поясу.
3. Оцінити ознаки активності програми: динаміка публікацій, нові команди, фінансування.

Семінар 2 (Тема 2, 2 год.). Теоретичне і прикладне в психології

Питання для обговорення:

1. Моделі зв'язку фундаментальних і прикладних досліджень.
2. Трансляційні дослідження: етапи та типові розриви між ними.
3. Квадрант Пастера: дослідження, орієнтоване на використання.
4. Чому прикладна значущість не тотожна практичній корисності.

Практичні завдання:

1. Розмістити власне дисертаційне дослідження у квадранті Пастера та обґрунтувати позицію.
2. Простежити трансляційний ланцюг від фундаментального результату до практики на конкретному прикладі.
3. Визначити, на якому етапі трансляційного ланцюга виникає розрив у власній предметній області.

Семінар 3 (Тема 3, 2 год.). Картографування дослідницького поля

Питання для обговорення:

1. Систематичний пошук: бази, запити, оператори, часові межі, критерії відбору.
2. Оглядові джерела: наративний огляд, систематичний огляд, метааналіз, скоупінг-огляд.
3. Аналіз мереж цитування й співавторства; бібліометричне картування.
4. Провідні наукові товариства, конференції та видання за напрямками.

Практичні завдання:

1. Розробити й задокументувати пошукову стратегію за власною темою; виконати пошук у двох базах.
2. Побудувати карту дослідницького поля з позначенням активних програм і зв'язків між ними.
3. Скласти перелік провідних команд, видань і конференцій за темою дослідження.

Семінар 4 (Тема 4, 1 год.). Програми фундаментальної психології

Питання для обговорення:

1. Когнітивні науки й обчислювальне моделювання: роль формальних моделей у побудові теорії.
2. Нейронаукові програми: можливості та межі пояснення; проблема рівнів.
3. Еволюційна психологія: пояснювальна стратегія та її критика.
4. Теорія прогнозувального мозку як приклад інтегративної програми.

Практичні завдання:

1. Порівняти дві фундаментальні програми за типом пояснення, яке вони пропонують.
2. Оцінити, які положення обраної програми є фальсифікованими, а які — ні.
3. Визначити, чи придатні поняття цих програм для власного дослідження, і обґрунтувати висновок.

Семінар 5 (Тема 5, 2 год.). Програми дослідження розвитку та особистості

Питання для обговорення:

1. Лонгітюдні когортні дослідження: переваги, обмеження, приклади.
2. Лайфспан-підхід: основні положення.
3. Сучасні програми психології особистості: динаміка рис, процесні моделі.
4. Індивідуальні відмінності та проблема узагальнення на рівні особи.

Практичні завдання:

1. Проаналізувати дизайн одного лонгітюдного дослідження та визначити його сильні й слабкі місця.
2. Порівняти пояснення однієї й тієї самої закономірності у двох програмах дослідження особистості.
3. Визначити, який тип дизайну відповідає дослідницькому питанню власної дисертації.

Семінар 6 (Тема 6, 2 год.). Клініко-психологічні та інтервенційні програми

Питання для обговорення:

1. Мережеві моделі психопатології як альтернатива моделі латентних сутностей.
2. Дослідження механізмів змін і посередників ефекту в психотерапії.
3. Персоналізовані та процесні підходи до інтервенцій.
4. Доказовість інтервенцій: ієрархія доказів і її обмеження.

Практичні завдання:

1. Реконструювати логіку одного дослідження механізмів змін і визначити перевірювану модель.
2. Порівняти пояснення коморбідності в мережевому та латентному підходах.
3. Оцінити доказову базу однієї інтервенції за темою власного дослідження.

Семінар 7 (Тема 7, 1 год.). Соціальні, організаційні та культурні програми

Питання для обговорення:

1. Великі дослідницькі колаборації та багатолабораторні дослідження.
2. Крос-культурні порівняння: можливості та методологічні пастки.
3. Цифрові дані й дослідження поведінки у природних умовах.
4. Проблема обмеженості вибірок і представленості різних популяцій.

Практичні завдання:

1. Проаналізувати дизайн багатолабораторного дослідження та його переваги перед одиничним.
2. Оцінити застосовність обраної зарубіжної програми до українського контексту.
3. Визначити, які етичні та методологічні обмеження виникають у роботі з цифровими даними.

Семінар 8 (Тема 8, 1 год.). Прогрес програм і проєкт власної програми

Питання для обговорення:

1. Критерії прогресивності дослідницької програми.
2. «Теоретична криза» в психології: діагноз і запропоновані рішення.
3. Формальні теорії та обчислювальне моделювання як інструмент теоретизування.
4. Інтеграція програм: можливості й межі.

Практичні завдання:

1. Порівняти дві конкурентні програми за критеріями прогресивності та обґрунтувати висновок.
2. Обґрунтувати позиціонування власного дослідження щодо виявлених програм.
3. Представити проєкт власної дослідницької програми та захистити портфоліо.

2. Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів

Самостійна робота (54 год.) є основним обсягом навчального навантаження з дисципліни й забезпечує опрацювання наукових публікацій, які неможливо охопити в межах аудиторних годин. Основні види: аналітичне читання програмних статей і оглядів; систематичний пошук у наукометричних базах; реконструкція дослідницьких програм за шаблоном; побудова карти поля; порівняльний аналіз конкурентних програм; підготовка проєкту власної програми; підготовка до модульних контрольних робіт і заліку.

Тема	Зміст самостійної роботи	Год.	Форма контролю
Тема 1	Опрацювання джерел про структуру дослідницьких програм; реконструкція обраної програми за шаблоном.	7	Реконструкція
Тема 2	Аналіз трансляційного ланцюга у власній предметній області; позиціонування дослідження у квадранті Пастера.	7	Аналітичне завдання
Тема 3	Розроблення пошукової стратегії та пошук у двох базах; побудова карти поля. Етап 1 портфоліо.	7	Стратегія, карта поля
Тема 4	Опрацювання програмних статей із фундаментальної психології; порівняння типів пояснення. Етап 1 портфоліо.	7	Порівняльна таблиця
Тема 5	Аналіз дизайну лонгітюдного дослідження; порівняння програм психології особистості.	7	Аналіз дизайну

Тема	Зміст самостійної роботи	Год.	Форма контролю
Тема 6	Реконструкція дослідження механізмів змін; оцінювання доказової бази інтервенції.	7	Аналітичний огляд
Тема 7	Опрацювання матеріалів багатолабораторних і крос-культурних досліджень; оцінка застосовності до українського контексту.	6	Аналітичне завдання
Тема 8	Порівняння програм за критеріями прогресивності; підготовка проекту власної програми та захист. Етап 2 портфоліо.	6	Захист портфоліо
Разом		54	

3. Методичні рекомендації до індивідуального дослідницького портфоліо

Індивідуальне дослідницьке портфоліо є наскрізною роботою курсу. Мета – побудувати карту дослідницького поля за темою власної дисертації, обґрунтовано позиціювати в ньому власне дослідження та спроектувати власну дослідницьку програму. Результати портфоліо безпосередньо використовуються у вступі та теоретичному розділі дисертації, а також в обґрунтуванні наукової новизни. Портфоліо виконується у два етапи (до 15 балів кожен, разом до 30 балів).

Етап 1. Карта дослідницького поля:

1. Формулювання предметної області та дослідницького питання, за яким здійснюється картування.
2. Документована пошукова стратегія: бази даних, пошукові запити, часові межі, критерії включення та вилучення, кількість знайдених і відібраних джерел.
3. Виявлення трьох-п'яти активних дослідницьких програм за темою дослідження.
4. Реконструкція кожної програми за шаблоном: тверде ядро, типові дослідницькі питання, методичний репертуар, емпірична база, характерні дизайни.
5. Провідні дослідницькі команди, наукові товариства та цільові видання кожної програми.
6. Ключові суперечки та невирішені питання поля.
7. Візуальна карта дослідницького поля із зображенням програм і зв'язків між ними.

Етап 2. Позиціювання та проєкт власної програми:

1. Розгорнуте порівняння двох конкурентних програм за пояснювальною силою, емпіричною підтримкою та ознаками прогресивності.
2. Обґрунтований висновок про те, до якої наукової розмови долучається власне дисертаційне дослідження.
3. Позиціювання дослідження: спадкоємність, доповнення або оспорювання певних положень.
4. Формулювання прогалини, яку закриває дослідження, із доказовим підтвердженням її існування.
5. Проєкт власної дослідницької програми на середньострокову перспективу: ядро, серія дослідницьких питань, орієнтовні дизайни.
6. Потенційні партнери й дослідницькі мережі; цільові видання для оприлюднення результатів.
7. Рефлексивний коментар: які припущення власної позиції здобувач вважає найуразливішими.
8. Матеріали публічного захисту портфоліо.

Критерії оцінювання портфоліо (30 балів): прозорість і відтворюваність пошукової стратегії (до 5); коректність реконструкції дослідницьких програм (до 5); якість карти поля та опора на першоджерела (до 5); аргументованість порівняння конкурентних програм (до 5); обґрунтованість позиціювання власного дослідження (до 5); реалістичність і зв'язність проєкту власної програми, якість захисту (до 5).

4. Банк завдань для модульних контрольних робіт

Модульна контрольна робота виконується у письмовій (тестовій) формі й охоплює матеріал відповідного змістового модуля. Кожен варіант формується з тестових завдань закритої форми, завдань на відповідність та відкритих (проблемних) завдань. Оцінювання здійснюється до 15 балів за кожну МКР.

Модульна контрольна робота 1 (змістовий модуль 1, теми 1-4)

Частина А. Тестові завдання закритої форми (оберіть одну правильну відповідь).

1. Дослідницька програма в розумінні І. Лакатоса – це: а) окрема теорія; б) послідовність теорій зі спільним твердим ядром і захисним поясом; в) план дослідження; г) науковий колектив.
2. Тверде ядро програми: а) змінюють у першу чергу при зіткненні з аномалією; б) захищають від спростування шляхом модифікації допоміжних гіпотез; в) не має значення для практики; г) збігається з методикою.
3. Позитивна евристика програми визначає: а) заборонені теми; б) напрями розгортання програми та способи розв'язання задач; в) склад авторів; г) перелік видань.
4. Наукова школа відрізняється від дослідницької програми передусім: а) методами; б) наявністю особистісної та інституційної спадкоємності навколо лідера; в) кількістю публікацій; г) мовою публікацій.
5. Трансляційні дослідження спрямовані на: а) переклад наукових текстів; б) перенесення фундаментальних результатів у практику через послідовні етапи; в) реплікацію; г) популяризацію.
6. Квадрант Пастера описує дослідження, яке: а) є суто фундаментальним; б) одночасно прагне фундаментального розуміння та орієнтоване на використання; в) є суто прикладним; г) не має теоретичного підґрунтя.
7. Скоупінг-огляд (scoping review) призначений передусім для: а) кількісного узагальнення ефектів; б) окреслення обсягу й характеру наявної літератури з теми; в) перевірки гіпотези; г) оцінювання журналів.
8. Метааналіз відрізняється від систематичного огляду тим, що: а) не має протоколу; б) передбачає статистичне узагальнення результатів окремих досліджень; в) охоплює менше джерел; г) не потребує критеріїв відбору.
9. Обчислювальне моделювання сприяє розвитку теорії, оскільки: а) замінює емпіричні дані; б) змушує експлікувати припущення й робить передбачення точними; в) спрощує статистику; г) прискорює публікацію.
10. Проблема рівнів у нейронаукових поясненнях полягає в тому, що: а) бракує даних; б) пояснення на одному рівні не заміщує автоматично пояснення на іншому; в) методи надто дорогі; г) відсутні теорії.

Частина Б. Завдання на відповідність.

1. Установіть відповідність між поняттям (парадигма, дослідницька програма, теорія, наукова школа) та його змістом.
2. Установіть відповідність між типом огляду (нарративний, систематичний, метааналіз, скоупінг-огляд) та його призначенням.
3. Установіть відповідність між фундаментальною програмою (когнітивно-обчислювальна, нейронаукова, еволюційна, прогнозувальна мозку) та характерним для неї типом пояснення.

Частина В. Відкриті (проблемні) завдання.

1. Розкрийте структуру дослідницької програми та поясніть функції твердого ядра й захисного поясу.
2. Схарактеризуйте співвідношення теоретичної та прикладної психології; поясніть ідею квадранта Пастера.
3. Опишіть послідовність дій із картографування дослідницького поля за заданою темою.
4. За наведеним фрагментом статті реконструйте дослідницьку програму, до якої вона належить.

Модульна контрольна робота 2 (змістовий модуль 2, теми 5-8)

Частина А. Тестові завдання закритої форми (оберіть одну правильну відповідь).

1. Лонгітудне когортне дослідження дає змогу передусім: а) встановити поширеність явища; б) простежити внутрішньоіндивідуальні зміни в часі; в) порівняти культури; г) знизити вартість дослідження.
2. Ефект когорти в дослідженнях розвитку означає, що: а) вибірка замала; б) відмінності між віковими групами можуть зумовлюватися історичним контекстом, а не віком; в) дані втрачено; г) методика ненадійна.
3. Лайфспан-підхід розглядає розвиток як: а) завершений у юності процес; б) багатовимірний і багатонапрямний процес упродовж усього життя; в) лише занепад у старості; г) біологічне дозрівання.
4. Мережева модель психопатології трактує розлад як: а) прояв латентної сутності; б) систему взаємодійних симптомів, що підтримують один одного; в) статистичний артефакт; г) соціальний конструкт без емпіричного змісту.
5. Дослідження механізмів змін у психотерапії спрямоване на з'ясування: а) чи працює інтервенція; б) завдяки чому саме вона працює; в) скільки вона коштує; г) хто її проводить.
6. Посередник (медіатор) ефекту інтервенції — це змінна, яка: а) змінює силу ефекту залежно від свого рівня; б) передає вплив інтервенції на результат; в) є контрольною; г) вимірюється до втручання.
7. Багатолабораторні дослідження застосовують передусім для: а) зменшення вартості; б) перевірки стійкості ефекту в різних вибірках і умовах; в) прискорення публікації; г) спрощення аналізу.
8. Проблема WEIRD-вбірок у психології стосується: а) обсягу вибірки; б) необґрунтованого поширення висновків, отриманих на нерепрезентативних для людства вибірках; в) техніки вимірювання; г) етики.
9. Прогресивним вважають зсув проблем, за якого програма: а) лише пояснює вже відомі факти *post hoc*; б) передбачає нові факти, які згодом підтверджуються; в) зменшує кількість гіпотез; г) збільшує кількість публікацій.
10. «Теоретична криза» в психології пов'язується насамперед із: а) браком даних; б) слабкістю теоретичних побудов і нечіткістю формулювань, що ускладнює перевірку; в) відсутністю фінансування; г) мовним бар'єром.

Частина Б. Завдання на відповідність.

1. Установіть відповідність між дослідницьким дизайном (лонгітудний, перехресний, багатолабораторний, крос-культурний) та питанням, на яке він відповідає.
2. Установіть відповідність між поняттям (медіатор, модератор, механізм змін, ефект когорти) та його змістом.
3. Установіть відповідність між ознакою програми (передбачає нові факти, пояснює лише заднім числом, розширює емпіричну базу, множить допоміжні гіпотези) та типом зсуву проблем.

Частина В. Відкриті (проблемні) завдання.

1. Схарактеризуйте сучасні програми дослідження розвитку та індивідуальних відмінностей.
2. Порівняйте мережевий і латентний підходи до пояснення психопатології.
3. Розкрийте логіку дослідження механізмів змін у психотерапії.
4. Обґрунтуйте позиціювання наведеного навчального дослідження щодо двох конкурентних дослідницьких програм.

5. Перелік питань до заліку

1. Дослідницька програма як одиниця організації наукового знання.
2. Співвідношення понять парадигма, дослідницька програма, теорія, наукова школа.
3. Структура дослідницької програми: тверде ядро та захисний пояс.
4. Позитивна й негативна евристика програм.

5. Методичний репертуар та емпірична база дослідницької програми.
6. Ознаки активної та згасаючої дослідницької програми.
7. Співвідношення теоретичної та прикладної психології.
8. Моделі зв'язку фундаментальних і прикладних досліджень.
9. Трансляційні дослідження та розриви в трансляційному ланцюгу.
10. Квадрант Пастера; дослідження, орієнтоване на використання.
11. Систематичний пошук: стратегія, запити, критерії відбору.
12. Типи оглядових джерел та їх призначення.
13. Метааналіз як форма узагальнення результатів.
14. Аналіз мереж цитування та бібліометричне картування.
15. Провідні наукові товариства й видання за напрямками психології.
16. Когнітивні науки й обчислювальне моделювання як дослідницька програма.
17. Роль формальних моделей у побудові психологічної теорії.
18. Нейронаукові програми: можливості та межі пояснення.
19. Проблема рівнів пояснення психічного.
20. Еволюційна психологія: пояснювальна стратегія та критика.
21. Теорія прогнозувального мозку як інтегративна програма.
22. Лонгітюдні когортні дослідження: переваги й обмеження.
23. Ефект когорти та проблема інтерпретації вікових відмінностей.
24. Лайфспан-підхід до розвитку.
25. Сучасні програми психології особистості.
26. Проблема узагальнення на рівні окремої особи.
27. Мережеві моделі психопатології.
28. Латентні моделі та їх зіставлення з мережевими.
29. Дослідження механізмів змін у психотерапії.
30. Медіатори та модератори ефекту інтервенції.
31. Персоналізовані та процесні підходи до інтервенцій.
32. Доказовість інтервенцій: ієрархія доказів і її обмеження.
33. Великі дослідницькі колаборації та багатолабораторні дослідження.
34. Крос-культурні порівняння: можливості й методологічні пастки.
35. Цифрові дані у психологічних дослідженнях.
36. Проблема представленості вибірок у психології.
37. Критерії прогресивності дослідницької програми.
38. «Теоретична криза» в психології та запропоновані шляхи її подолання.
39. Інтеграція дослідницьких програм: можливості та межі.
40. Проєктування власної дослідницької програми.